

STORTINGET

Innst. 26 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:165 S (2023–2024)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Morten Wold og Bård Hoksrud om å innføre offentlig finansierte vaksiner mot vannkopper og helvetesild

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen innføre vaksine mot vannkopper som en del av barnevaksinasjonsprogrammet fra 1. januar 2025.
- Stortinget ber regjeringen innføre vaksine mot helvetesild som et tilbud til alle over 50 år fra 1. januar 2025.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelig på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre har uttalt seg om forslaget i brev av 12. juni 2024. Brevet er vedlagt denne innstillingen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Tove Elise Madland, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Sandra Brufnot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Siv Mossleth, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Hadle Rasmus Bjuland, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslagene i Dokument 8:165 S (2023–2024) om å innføre offentlig finansierte vaksiner mot vannkopper og helvetesild.

Komiteen merker seg at Folkehelseinstituttet nå utreder spørsmålet om å tilby vaksine mot vannkopper til barn og vaksine mot helvetesild til voksne gjennom vaksinasjonsprogram.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Pasientfokus viser til statsrådets svarbrev, hvor det kommer fram at Folkehelseinstituttet allerede er i gang med å utrede spørsmålet om å tilby vaksine mot vannkopper til barn og vaksine mot helvetesild til voksne gjennom vaksinasjonsprogram. Disse medlemmer understreker at det er nødvendig å legge solide helsefaglige og samfunnsøkonomiske vurderinger til grunn for prioritering av vaksiner i vaksinasjonsprogrammene. Disse medlemmer vil av den grunn ikke gå inn for anmodningsforslag som forskutterer disse vurderingene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at vaksiner er et viktig tiltak for å beskytte befolkningen mot spredning av smittsomme sykdommer, og er opptatte av at flere skal gjennomføre vaksiner for å sikre bedre helse i befolkningen. Disse medlemmer viser til at Høyre ved flere anledninger har satt etableringen av et voksevak-sinasjonsprogram på dagsordenen, blant annet med vedtakene som ble gjort i forbindelse med Stortingets behandling av Representantforslag om et vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper for å minimere smitte og styrke folkehelsen (Dokument 8:146 S (2019–2020)). Her ble følgende vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan et voksevak-sinasjonsprogram kan gjennomføres, og komme tilbake til Stortinget på en god måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 endelig har foreslått etablering av et voksevak-sinasjonsprogram, og disse medlemmer vil komme tilbake med forslag til eventuelle justeringer i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2025.

Disse medlemmer viser til at Folkehelseinstituttet er i gang med å utrede spørsmålet om å tilby vaksiner mot vannkopper til barn og vaksiner mot helvetesild til voksne gjennom vaksinasjonsprogram. Disse medlemmer mener dette vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for å vurdere effekten man kan oppnå ved vaksinasjon, sykdomsbyrden av vannkopper og helvetesild, den samfunnsøkonomiske effekten og ulemper tiltaket eventuelt kan ha.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Pasientfokus mener det er riktig å avvente denne utredningen før det gjøres eventuelle endringer og utvidelser i vaksinasjonsprogrammet, men mener at utredningen snarlig må legges frem.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser også til at forslaget om å innføre vaksiner mot vannkopper og helvetesild vil ha budsjettmessige konsekvenser.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet understreker at vurdering og innføring av nye vaksiner i Norge tar for lang tid. Vurderingen av vaksiner mot vannkopper og helvetesild har pågått siden våren 2022. Andre land som USA, Tyskland, Canada og Australia har hatt vaksinen mot vannkopper som del av sine barnevaksinasjonsprogram i lang tid. Dette medlem viser til at også Storbritannia mest sannsynlig vil innføre vaksinen. The Joint Committee on Vaccination and Immunisation (JCVI), som gir anbefalinger til britiske helsemyndigheter, har gitt grønt lys for at dette bør gjøres. Det er anbefalt å gi vaksinen i to doser, én ved 12 måneders alder og én ved 18 måneder. Den kan til-

settes dagens MMR-vaksine mot meslinger, kusma og røde hunder. Da blir dette en MMRV-vaksine, med V for varicella (vannkopper). I de vurderingene som gjøres i Storbritannia, er vektingen av kostnad og nytte ekstremt viktig. Dette medlem viser til at vannkopper hos barn normalt gir mild sykdom med utslett, men at alvorlige komplikasjoner kan forekomme. Alvorlige komplikasjoner forekommer oftere dersom man får sykdommen som tenåring eller voksen. For noen babyer, små barn og voksne kan vannkopper eller komplikasjonene med infeksjonen være svært alvorlig. Det kan medføre sykehusinnleggelse og til og med død i noen tilfeller. Dette skjer hyppigere, men fortsatt sjelden, ved infeksjon hos tenåringer og voksne. Vannkopper kan i sjeldne tilfeller være farlig for barn som ellers er friske. Alvorlige komplikasjoner kan være hjerneslag, hjernebetennelse og lungebetennelse. Personer med nedsatt immunforsvar har økt risiko for alvorlige komplikasjoner ved vannkopper, og de kan ikke selv ta vaksinen.

Dette medlem merker seg innspillet til komiteen fra Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte, som på en god måte illustrerer mulige konsekvenser for barn som er sårbare for å bli smittet av vannkopper. Dette medlem viser til at vannkoppeviruset forblir latent i kroppen etter infeksjon og kan reaktiveres som helvetesild hos voksne dersom immunforsvaret av ulike grunner svekkes. Helvetesild er en svært smertefull sykdom med utslett som klør og brenner, og den kan forårsake alvorlige komplikasjoner, inkludert langvarige nervesmerter, hjerneslag og syns- og hørselsproblemer.

Dette medlem viser til at vaksinen mot vannkopper i dag ikke er tilgjengelig i barnevaksinasjonsprogrammet, men den er tilgjengelig gjennom det private helsevesenet. På Volvat kan man få vaksine til sine barn for 490 kroner. Asker kommune tilbyr vaksinen for 550 kroner. Dette betyr at de som har god økonomi og kjennskap til tilbudet, kan forhindre at barna blir syke. Dette medlem mener dette bør være et tilbud som alle barn i Norge skal kunne motta gratis som en del av barnevaksinasjonsprogrammet. Folkehelseinstituttet skulle allerede i 2020 vurdere om vaksinen skulle tilbys, men er ennå ikke ferdig med dette arbeidet.

Dette medlem mener det ikke er noen grunn til at Norge skal ligge så langt bak andre sammenlignbare land, og viser til at regjeringen heller ikke har konkretisert en plan eller tidslinje for innføring av nye vaksiner i sitt forslag til vaksinasjonsprogram for voksne og høyrisikopasienter (jf. Prop. 1 S (2024–2025)).

Dette medlem viser til at Direktoratet for medisinske produkter (DMP) anbefaler vaksiner mot helvetesild for pasienter med nedsatt immunforsvar. Direktoratet har imidlertid ikke mulighet til å innvilge refusjon for vaksiner, kun legemidler. Dette medlem er opplyst om at anbefalingen ble oversendt Helse- og om-

sorgsdepartementet i mai 2023 i forbindelse med behandling av sak 2023/2294 og Statens legemiddelverk sin rapport 22/15122.

Det er en politisk beslutning å innvilge refusjon for nye vaksiner. Dette medlem viser til at anbefalingen ikke har blitt fulgt opp av regjeringen Støre, og at det medisinske behovet for disse pasientene er stort og budsjettvirkningen er begrenset.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innvilge refusjon for vaksinen mot helvetesild for pasienter med nedsatt immunforsvar, i tråd med anbefalingene som foreligger fra Direktoratet for medisinske produkter (DMP), fra 1. januar 2025.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til at én av tre voksne blir rammet av helvetesild. Risikoen øker med alderen, og med en aldrende befolkning vil det bli en økt forekomst av helvetesild. Nedsatt immunforsvar som følge av sykdom eller behandling øker også risikoen for reaktivering av viruset samt mer alvorlig sykdomsforløp. Dette medlem mener vaksinasjon er et viktig tiltak for å beskytte denne gruppen.

Dette medlem merker seg at helsetjenestene står overfor store utfordringer med blant annet lange ventetider og mangel på personell. Forebygging vil bidra til å avlaste helsetjenesten og helsepersonell, noe som vil bedre utfordringene vi møter. Dette medlem mener vaksinasjon er et av de best dokumenterte og kostnadseffektive forebyggende helsetiltakene som finnes. Vaksinasjon mot vannkopper vil redusere sykdom og mulige komplikasjoner samt sørge for at foreldre ikke trenger å være hjemme fra jobb grunnet sykt barn. Videre vil vaksinasjon mot helvetesild beskytte de eldre og mest sårbare, forhindre sykdom og ta ned belastningen på helsevesenet.

Dette medlem viser til at Oslo Economics i 2023 gjennomførte en analyse av forekomst, utbredelse og samfunnskostnader forbundet med helvetesild i Norge (Helvetesild i et samfunnsperspektiv, OE-rapport 2023-26). De fant en høyere forekomst enn hva som er rapportert tidligere, og anslo at i underkant av 20 000 pasienter vil få helvetesild og motta behandling for det i helsetjenesten i 2023. Antall nye tilfeller er 3,8 per 1 000 innbyggere, og 6,8 blant befolkningen over 50 år (72 pst. av nye tilfeller). Livstidsrisikoen for å få helvetesild er, basert på oppdaterte data, anslått til å være 35 pst. (1 av 3 personer).

Dette medlem viser til at Oslo Economics videre slår fast at helvetesild innebærer et betydelig produksjonstap og medfører redusert livskvalitet for mange.

Den største samfunnskostnaden forbundet med helvetesild er tapt livskvalitet (1,5 mrd. kroner per år), etterfulgt av samfunnets produksjonstap (400 mill. kroner). Dette medlem viser videre til at helsetjenestekostnadene (87 mill. kroner) er særlig knyttet til behandling av eldre pasienter og de som utvikler komplikasjoner som postherpetisk nevralgi. De fleste pasientene behandles hos fastlege, en kostnad anslått til 15 mill. kroner per år. Videre vil enkelte pasienter aldri oppsøke helsehjelp, og kostnadene for disse er ikke inkludert i disse beregningene. De faktiske kostnadene er derfor trolig høyere.

Dette medlem viser til at siden vannkopper og helvetesild skyldes samme virus, er det en sammenheng mellom disse sykdommene, og vaksineringsprogrammet må derfor også ses i sammenheng. Dette medlem mener innføring av vaksine mot vannkopper i barnevaksinasjonsprogrammet og vaksine mot helvetesild i voksenvaksinasjonsprogrammet vil bidra til å utjevne helseforskjeller i befolkningen gjennom bedre tilgang til vaksine, lik kostnad og økt helsekunnskap. Dette medlem viser til den pågående metodevurderingen for vaksine mot vannkopper og vaksine mot helvetesild. Vurderingen har pågått i snart tre år. Folkehelseinstituttet (FHI) har signalisert at vurderingen skal ferdigstilles i år, etter flere år med forsinkelser. Dette medlem forventer at vurderingen ikke vil bli ytterligere forsinket.

Dette medlem viser til at man i USA har sett en nedgang i vannkoppetilfeller etter introduksjon av vaksinen, men også en økning i helvetesild blant eldre. Dette har ført til en anbefaling om helvetesildvaksinasjon for voksne over 50 år. Flere europeiske land har inkludert vannkoppevaksinen i sine vaksinasjonsprogrammer, men det er uvisst om dette har påvirket forekomsten av helvetesild. Siden helvetesild er mest vanlig i den voksne befolkningen, kan det ta mange år før man eventuelt ser konsekvensen av vaksinasjon mot vannkopper. Dette medlem mener derfor at dersom vaksine mot vannkopper skal innføres, bør det også gis tilbud om vaksine mot helvetesild til alle voksne over en viss alder, for eksempel over 50 år som i USA.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre vaksine mot vannkopper som en del av barnevaksinasjonsprogrammet fra 1. januar 2025.»

«Stortinget ber regjeringen innføre vaksine mot helvetesild som et tilbud til alle over 50 år fra 1. januar 2025.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet understreker at Norge bruker under gjennomsnit-

tet blant OECD-landene på investeringer i forebyggende helsearbeid, og at innføring av disse vaksinene vil være et effektivt tiltak for å redusere sykdom, helsekostnader og sosiale forskjeller.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ønsker at Stortingets drøfting av vaksiner skal være mer helhetlig enn vedtak om enkeltvaksiner.

Disse medlemmer viser til at til tross for bred politisk oppslutning om et vaksinasjonsprogram for voksne, er dette ikke innført. Folkehelseinstituttet anbefaler vaksinasjonsprogram for voksne, blant annet omtalt i rapporten «Vaksinasjonsprogram for voksne og personer i spesielt utsatte grupper». En samlet helse- og omsorgskomite skrev i en merknad om vaksineringsprogram for voksne i Innst. 369 S (2018–2019):

«Komiteen viser til at vaksiner er et viktig tiltak for å beskytte befolkningen mot spredning av smittsom sykdom. Komiteen viser til at i Folkehelseinstituttets innspill til Folkehelsemeldingen trekkes det frem at voksenalvaksinasjonsprogram blant annet vil kunne bidra til bedre forebygging og forhindring av sykdom hos eldre, lavere belastning på kommunal helsetjeneste i mindre sentrale strøk og lavere belastning på spesialisthelsetjenesten, samt færre sykehusinnleggelse. Komiteen mener at det offentlige vaksinasjonsprogram må videreutvikles i takt med ny kunnskap, herunder tiltak for økt oppslutning.»

Disse medlemmer viser til at et vaksineringsprogram med gratis vaksiner for voksne vil bidra til å redusere helseulikheter, gi bedre helse for alle og gi færre sykedager. Et vaksineringsprogram for voksne må selv sagt være et tilbud, ikke et påbud. Vaksiner er, og skal være, frivillig i Norge.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis representantforslag om et vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper for å minimere smitte og styrke folkehelsen, Representantforslag 146 S (2019–2020). Dette medlemmer merker seg med tilfredshet at regjeringen i

statsbudsjett for 2025 går inn for å innføre et slikt vaksinasjonsprogram.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innvilge refusjon for vaksinen mot helvetesild for pasienter med nedsatt immunforsvar, i tråd med anbefalingene som foreligger fra Direktoratet for medisinske produkter (DMP), fra 1. januar 2025.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen innføre vaksiner mot vannkopper som en del av barnevaksinasjonsprogrammet fra 1. januar 2025.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen innføre vaksiner mot helvetesild som et tilbud til alle over 50 år fra 1. januar 2025.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:165 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Morten Wold og Bård Hoksrud om å innføre offentlig finansierte vaksiner mot vannkopper og helvetesild – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 19. november 2024

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Even A. Røed

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2276-

12. juni 2024

Dokument 8:165 S (2023-2024) Representantforslag om å innføre offentlig finansierte vaksiner mot vannkopper og helvetesild

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Morten Wold og Bård Hoksrud om å innføre offentlig finansierte vaksiner mot vannkopper og helvetesild. Forslaget lyder som følger:

- 1. Stortinget ber regjeringen innføre vaksine mot vannkopper som en del av barnevaksinasjonsprogrammet fra 1. januar 2025.*
- 2. Stortinget ber regjeringen innføre vaksine mot helvetesild som et tilbud til alle over 50 år fra 1. januar 2025.*

Svar:

For de aller fleste barn er vannkopper er en plagsom, men ufarlig sykdom. Det finnes effektiv vaksine mot vannkopper, og flere land har tatt i bruk slike vaksiner. Etter smitte forblir vannkoppeviruset i kroppen. Det kan reaktiveres og gi utbrudd av helvetesild, særlig hos eldre og personer med svekket immunforsvar. Det finnes flere vaksiner som beskytter mot slik reaktivering og utbrudd av helvetesild.

Det er etablert et system for å vurdere offentlig finansiering av vaksiner, med egne vurderingskriterier. Det er Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter som har ansvar for systemet. Etatetene har vurdert og anbefalt offentlig finansiering av vaksine mot helvetesild for definerte risikogrupper ved å legge vaksinen til i blåreseptforskriften. Denne saken er til behandling i departementet.

Folkehelseinstituttet utreder nå også spørsmålet om å tilby vaksine mot vannkopper til barn og vaksine mot helvetsild til voksne gjennom vaksinasjonsprogram. En slik utredning er

nødvendig for å få kunnskap om sykdomsbyrden av vannkopper og helvetsild, hvilken effekt som kan oppnås gjennom vaksinasjon, og ev. hvilke ulemper tiltaket vil ha. I arbeidet vil instituttet også vurdere den samfunnsøkonomiske effekten av et vaksinasjonsprogram.

Jeg vil vente på Folkehelseinstituttets utredning og anbefaling om vaksinasjonsprogram mot vannkopper og helvetsild. Utredningen vil gi oss bedre kunnskap om fordeler og ulemper ved tiltaket og de samfunnsøkonomiske effektene av å tilby vaksinasjon mot vannkopper og helvetsild i det norske vaksinasjonsprogrammet.

Med hilsen

Jan Christian Vestre

